

et respiscunt, sed necdum sacro baptisate sunt abluti. Pœnitentes hi dicuntur in canone qui de criminibus, de majoribus culpis agunt publice pœnitentiam. Et sciendum est quia secundum præceptum canonis non licet fidelibus, id est jam baptizatis, missas in ecclesia cum audientibus, id est catechumenis stare tempore orationis et canonicæ laudis, et simul cum eis orare et psallere. Neque clericis, aut aliis laicis licet cum pœnitentibus simul mixti orare aut psallere.... antiquitus proprius statutus locus, aut extra ecclesiam, aut in initio introitus ecclesiæ, ubi ad orandum et audiendum divinum officium stabant catechumeni, id est instructi vel audientes, et infra ecclesiam. Super istos erat similiter proprie locus statutus ubi stabant pœnitentes, ut omnes in ecclesiam introeuntes scirent eos de criminalibus culpis pœnitere, et orarent pro eis, et illi per hæc humilitati magis reciperent veniam delictorum suorum. Et super hos in alio ecclesiæ spatio stabant cæteri fideles laici, segregati tamen a clericis. Cumque autem in aliquibus capitulis canonis dicatur ut pro

quacunq; criminali, id est graviore culpa ejiciatur ab ecclesia quicunq; non est intelligendum ut funditus prohibeatur ab omni conventu et auditione divinæ laudis, et præceptorum Domini; quod nimis absurdum est, et contra præceptum divinæ clementiæ, ut æger a divina excludatur medicina Dei, qui pro salute peccatorum est incarnatus et passus; et abjectus ab omni conventu et consolatione fidelium diabolo tradatur. Sed prædicta rationabiliter intelligendum est, ut ejiciatur a communione, id est consortio aliorum fidelium, qui intra ecclesiam stant tempore orationis et laudis Dei, et stet per statutos annos ad orandum et laudes Dei audiendum extra ecclesiam inter audientes, id est catechumenos; et expletis his omnibus secundum judicium commissæ culpæ intret in ecclesiam in communionem, id est consortium orationis cum pœnitentibus, inter quos, expletis iterum annis secundum judicium culpæ suæ, redeat plenius ad communionem, id est consortium cæterorum fidelium, et perceptionis sacri corporis et sanguinis Christi.

APPENDIX SECUNDA.

CANONES GELASIO ASCRIPTI.

MONITUM.

Inter veteres pontifices fere nullus occurrit, si Gregorium Magnum et forte etiam Leonem excipias, cujus nomine tam multa decreta inscripta apud veteres collectores legantur. Ego illa omnia vel fere omnia hic sub uno veluti conspectu exhibere aggressus sum; non quod omnia sinceros esse Gelasii fetus existimem; sed eodem plane consilio quo et cæteri ante me conciliorum collectores, minus etiam sincera, sed quæ ab aliis sincera habita sunt danda esse judicaverunt. Porro istis colligendis usus sum præcipue codicibus Burchardi, Ivonis, et Gratiani. Adjeci notulas interdum meas sed breviores, et quæ facile ad variantes ex mss. codd. acceptas pertinent. Adjungere potuissem et singulorum censuras, sed cum dicti mei rationes afferendæ essent, nimis in longum me res illa protraheret. Adeant qui voluerint præclarum opus Caroli Sebastiani Berardi Uneliensis præbyteri in regia Taurinensi academia jurisprudentiæ studii præfecti inscriptum: « Gratiani canones genuini ab apocryphis discreti, » Taurini 1752, quatuor in volumina divisum.

GELASII MAJORICO ET JOANNI EPISCOPIS.

Non esse sumendum corpus Domini sine calice.

Comperimus autem quod quidam in eadem regione, sumpta tantum corporis sacri portione, a calicis sacri crimine absterneant. Qui procul dubio nescio qua superstitione docentur obstringi; aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia divisio unius ejusdem mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.

GELASII MAJORICO ET JOANNI EPISCOPI.

De his qui duos episcopos suos occiderunt ut amplius episcopo careant.

Ita nos quidem Latinorum cædes geminata pontificum horrendi sceleris atrocitate confudit, ut diu constitutio nostræ deliberationis hæsitaret; dum et ingerere quemquam parricidalibus exemplis dubitarem antistitem. Quapropter jam velut usum consuetudinemque sacrilegam declinantes, eatenus religioni duximus consulendum, ut parociæ vices ab extrinsecis positus sacerdotibus gubernentur, quia ibidem commanentes ferro didicerunt necare pastores; inauditque facinore (quod etiam nullis provinciis nusquam prorsus accidit, quæ bellorum continuis diversisque incursionibus affliguntur) hæc reperta sit

civitas, quæ præsules ministrando sibi fidem Christianam sine persecutione prosternat. Curandum est igitur ut illic funesta perniciosa cessatione propriorum sanetur antistitum, atque ita saltem furoris tanti materies subtrahatur, eoque modo vel illa, dum in quos æviat non habebit, ab hujusmodi cessatione desistat, vel aliis imitantibus dira contagia non præbeat. Egeat ergo episcopalibus subsidiis sibi met aliunde depensis, quæ sacram in suo gremio collatam fuso crudeliter macularat sanguine dignitatem; quia in utroque hæc est ultione plectenda, sive scilicet instinctu domestico, seu furis incitata, nefas hoc committit exterius. Præbeat ergo dilectio vestra in hoc statu positæ ministerium visitationis ecclesiæ; et aut conveniendo pariter aut viciis prout qualitas rerum, causaque poposcerit, divina ministeria [al. mysteria] repræsentet ingratis; ne cum devitamus zizania, dominica videamur præterire frumenta.

GELASII MAJORICO ET JOANNI EPISCOPO.

Nos ausus impij commovere Aselli, qui archidiaconatus fungebatur officio; nam cum duro casu lethali ter sanciato pontifice præ cæteris ecclesiam custodire debuisset, ac ne quid de episcopali domo subduceretur, et eum ipsum in tumultu præsentis permittit occidi, cum ad fatendum servari debuisset, utrum hæc sua voluntate peregerit, aut cujusquam præcipitatus impulsu, et prius ab eo, quia idem creditarius præsulis fuisse dicitur interempti, ecclesiastica requiri substantia. Quis autem non evidenter intelligat propter hoc præcipuum dictum citius fuisse sublatum, quatenus nec complices proderet, et ignorata factis ecclesiæ facilius direptionibus subjaceret? Nam et libellarius incisus episcopi perhibetur inventus, et vir bonus Asellus ac suo gradu dignus (quod nunquam ante tentatum est) prius in se decretum, adactis ecclesiæ ministris compulsi celebrari, quam de excessu secundum tramitem vetustatis ad sedis apostolicæ notitiam reatio mitteretur. Quam sit autem intolerabile malum quis Christianus addubitet? ut cum soleat etiam communi sorte defuncto pontifice transitus ejus ante omnia nuntiari, competens deputari visitatio, atque ita de subrogando sace dote tractari, hic unus existerit, qui interfecto religionis antistite, de suo innox honore cogitavit, quam studuerit deferre quod gestum est. Ubi tamen latet extrinsecus quid agatur, tamen affectatæ potestatis abruptum, conscientiam suspicione non exiit, defuncti locum pariter

ambientis (*forte ambiens*) interim ne quis hoc unquam audeat usurpare, quod ante istum nullus est ausus, ab officio quod gerebat, nostra sit auctoritate submotus, donec quid in perpetuum de tali ordinari censeamus plenius retractetur. Si qua sane juris ecclesiastici subtilissime convincitur modis omnibus reformare cogatur.

GELASIIUS ELPIDIO EPI-COPO.

Sacrosancta religio, quæ catholicam tenet disciplinam, tantam sibi reverentiam vindicat, ut ad eam quilibet nisi pura conscientia non audeat pervenire. Nam quomodo ad divini mysterii consecrationem cœlestis Spiritus invocatus adveniet, si sacerdos, et qui cum adesse deprecatur, et criminosis plenus actionibus reproberetur?

GELASIIUS HELPIDIO EPISCOP. VOLATERRANO.

Absque auctoritate Romani pontificis ad comitatum episcopi proficisci non audent.

Quo ausu, qua temeritate rescribis Ravennam te parare proficisci, cum canones evidenter præcipiant nullum omnino pontificem nisi nobis visis, atque consultis, ad comitatum debere contendere (quod cum longævi vel ætate vel honore pontifices Pistoriensis, Lucensis, et Fesulanus nuper monstrarentur fecisse, tu qui paucorum dierum fungi sacerdotio videri), quemadmodum tibi putas licere, quod non licet; nisi quod hoc officio carere festinas, quod his excessibus te ostendis indignum?

GELASIIUS MAXIMO ET EUSEBIO EPISCOPIS.

Licet regulis contineatur antiquis parochias unicuique ecclesiæ pristina dispositione deputatas nulla posse ratione convelli, ne per consuetudinem pessimam exempli mali temeritate crescente ubique universalis confusio nasceretur, tamen etiam decretis nostris ante non multum temporis destinatis omnia jussimus, quæ taliter fuerant in vasa, restitui; sed quia temeritas pervadentium legem sibi putat posse generari, si sceleri suo pertinaciam retentionis adjungat; ea quæ inter fratrem et coepiscopum nostrum Constantium Camiscanæ Ecclesiæ sacerdotem, et directos ab Anconitano pontifice decrevimus, per vos impleri cupimus. Tunc formam in cæteris cognitionibus, quæ sit sequenda præscripsimus. Nulla igitur præsumptione statum parochiarum, qui perpetuæ ætatis firmitate duravit, patimur immutari, quia negligentia pontificis neque temporalis objectio, quæ per incuriam forte generatur, nec ignavia faciente consensus, nec subripiente supplicatione præcepto divellere potest semel diœcesim constitutam, ex qua semper ad regenerationem, atque consignationem plebs devota convenit; (*in Gratiano additur, sed forte verba sunt ejusdem Gratiani non Gelasii*) territorium enim non facere diœcesim olim noscitur ordinatum.

GELASIIUS EPIPHANIO EPISCOPO.

Ad episcopos cæteros direximus jussionem, ut eos qui ecclesias violasse perhibentur, accessu earum judicent esse non dignos.

GELASIIUS VICTORI, CONSTANTINO, MARTYRIO, FELICISSIMO, SORANO ET TIMOTHEO EPISCOPIS.

Frater et coepiscopus noster Epiphanius sua nobis relatione suggestit, Benenatum et Maurum Beneventanæ municipis civitatis in contumeliam religionis acerba nimis et plectibili contumacia prosiluisse, qui confugientem ad ecclesiæ septa curialem suam, nec illic quidem tutum, aut de injuria securum esse siverunt, ausi temerariæ menti admittere quod nec potestatis quidem vel principibus unquam licuit perpetrare, ut hominem in sanctuarii constitutum, captata sacerdotis absentia, reluctanti, reclamantemque violenter abstraherent, quos, quantum nobis

¹ Lege diffidit. Gratian. habet confidit.

² Ms. Gratian., *ita ut.*

A sua suggestione patefecit, merito indignos esse sacra communione judicavit. Et si revera tanti facinoris constat admissum, nostra etiam auctoritas in hac parte consentit. Nec enim ad supplicandum jure debet admitti, ubi admittere sacrilegium non dubitavit. Nullus enim intra limina tantæ venerationi deputata utrumque sibi licere existimet pro suæ voluntatis arbitrio, ut humilitatem sibi vindicet et furorem. Et ideo, fratres carissimi, supradictos, si manifesta reos facit conquestio, ab omnibus parochiarum vestrarum ecclesiis nostræ præceptionis auctoritate prohibete, ut non solum hi qui in injuriam sanctorum locorum prosiluisse probabuntur merito consequantur pro facti sui qualitate vindictam, verum etiam cæteri a tali præsumptione ultionis istius timore revocentur.

De sinceritate hujus epistolæ in utramque partem disputat Bernardus, et rem in medio relinquit; mihi nihil vere suspiciosum occurrit.

GELASIIUS JUSTO EPISCOPO.

Dilectio tua studeat quæsitæ omnium fideliter rerum veritate, ut si de spatibus de quibus memoratur orta contentio definitio dudum certa processit, intermerata servetur. Alioquin si nihil unquam constiterit terminatum, tunc de præscriptione temporum si qua pars¹ dissidet præbeat sacramentum; ² ut tamen quæ hactenus possessio perhibetur, jusjurandum sinatur offerre.

GELASIIUS MARTYRIO ET JUSTO EPISCOPIS.

De servis sine consensu dominorum ordinatis.

Ex antiquis regulis et novella³ synodali explanatione comprehensum est personas obnoxias servituti cingulo cœlestis militiæ non præcingi. Sed nescio utrum ignorantia an voluntate rapiamini, ita ut ex hac causa nullus pene episcoporum videatur extorris. Ita enim nos frequens et plurimorum querela circumstrepit, ut ex hac parte nihil penitus putetur constitutum. Actores siquidem illustris viri, filii nostri Amandiani graviter conqueruntur, homines suo juri editos, alios adhuc clericos, alios jam diaconos ordinatos, cum non solum post modernum, quod tantorum pontificum collectione sub omnium saluberrimæ provisionis assensu constat esse perfectum, hujusmodi personas suscipi non debere, verum etiam si qui forte in divinæ cultum militiæ ante fuerint ignorantia faciente suscepti, eliminare prorsus, et exutos religioso privilegio ad dominorum possessiones justa debuerint admonitione compelli. Et ideo, fratres carissimi, quos supradicti viri actores in clericatus officio monstraverint attineri, discussos et obnoxios ac probatos custodito legum tramite sine intermissione restituite, ita ut si quis jam presbyter reperitur, in eodem gradu peculii sola amissione permaneat. Diaconus vero aut vicarium præstet, aut si non habuerit, reddatur. Residua officia sciant neminem posse ab obnoxietate, si convincitur vindicari, quatenus ordine custodito nec dominorum jura, nec privilegia illa ratione turbentur.

GELASIIUS⁴ RUFINO ET JUSTO EPISCOPIS.

Honorati et primarii Varulanæ (*forte Verulanæ*) civitatis fusius nobis precibus supplicarunt, sicut habetur in subditis, quibus etiam subscriptionem propriam commodarunt, se ab Agnello diacono gravi contumeliarum genere fuisse maceratos, ut etiam res perjurii (sicut ipsi dicunt) se asserant inclinatos; et ideo, fratres carissimi, secundum petitorii fidem supradicto diacono ad vestrum iudicium, imminente Laurentio Romanæ Ecclesiæ defensore, mox deducto, veritatis assertionem discussa, si constiterit integritas supplicantium, aut intenta doceat diaconus, aut de ejus protervitate noveritis esse vindicandum, quatenus de tantis excessibus memoratæ improbe

³ Epist. ad episc. Lucan., cap. 14.

⁴ In cod. Laborantis ms. pro *Rufino*.

temeritatis exclusus ultio digna comitetur, et qui se a conviciis trivialibus implicavit, sacrae communionis arceatur accessibus.

GELASIVS CRESCONIO ILLUSTRIS.

Illud te modis omnibus volumus custodire, ne quis episcoporum Siciliae de parochiis ad se pertinentibus nomine cathedralici amplius quam duos solidos praesumat accipere, neque compellere presbyterum aut clericum parochiarum suarum supra vires suas eis convivia praeparare.

Utrumque affert Ivo p. 3, cap. 135 et 136, et ex Ivone Gratianus 16, q. 3. Dilectio cap. Illud te modis, 10, q. 3. Postremum hoc fragmentum Gratianus non Gelasio, sed Pelagio tribuit; at cum ex Ivone accepisse Gratianus facile iudicetur, ideo cum Ivo Gelasium legat, idem et Gratianum scripsisse oportet. Est autem canon a disciplina sive Gelasii sive Pelagii aetate vigente abhorrens.

GELASIVS JUSTINO ARCHIDIACONO ET FAUSTO DEFENSORI.

Quod episcopo nullo commento res liceat Ecclesiae alienare, et quod privilegia omni ratione integra convenit servari.

Volitorum ecclesiae actus vel patrimonium, quod hactenus comperimus destitutum, vel post damnationem Eucharistiae, quo fuerat depravante dispersum, curae vestrae decrevimus esse delegandum, ut diligentia qua vos pro ecclesiae utilitatibus existimamus esse vigilantes, praedia culturae restituatis antiquae; revocetis si quae sunt vendita aut donata mancipia, possessiones etiam ab Ennatio et Oppilione episcopis vel caeteris quovis jure videritis teneri (quia contra constituta synodi ab episcopo praedia alienari nullo poterunt commento) nihilominus revocentur; sit emptoribus ad eum recursus, qui praesumpsit aliquid de ecclesiae rebus illicita venditione distrahere; ita ut pensiones annuas ad pontificem deferatis, cui privilegia sua integra convenit omni ratione servari, ut ejus dispensatione portiones proveniant consuetae, ita ut portionem quartam, quae ad eos pertinet, sua pontifex ordinatione distribuatur, prout eujusque locum meritumque cognoscit. Pariter etiam ex fidelium oblatione faciendum, ut quartam clericis eroget pro consideratione suae electionis, antistes. Fabricarum etiam portio, episcopo sciente et disponente vestra erogatione pendatur, quatenus nihil penitus in detrimentum alicujus rei patiamini generari. Si quid vero in ecclesiae vestrae damnum, aut in his quae sunt praecipue nostrae prohibita pontificem vestrum videritis admittere, mox nostris auribus relatione signate, ut quid fieri debeat censeamus. Decimas justo ordine non tantum nobis, sed majoribus visum est, plebibus tantum ubi sacrosancta dantur baptismata deberi.

GELASIVS HERCULENTIO, STEPHANO ET JUSTO EPISCOPIS.

De eadem re.

Frequens equidem, et assidua nos querela circumstrepit de his pontificibus qui neque antiquas regulas, nec decreta nostra noviter directa cogitantes obnoxias possessionibus, obligatasque personas venientes ad clericali officii cingulum non refutant. Nuper etenim actores illustris feminae Placidiae petitorii oblatione conquesti sunt, Sabinum Marcellianensis sive Casilinetis urbis, Antiochum servum juris patronae suae absentis dominae occasione captata, ad presbyterii honorem usque productum, ejusque fratrem Leontium clericali officii privilegio decorasse. Et ideo, fratres carissimi, inter supradictos actores, et eos qui conditionis extremae repetuntur, objectam cognitionem vobis nostra auctoritate deputamus, ut omni veritate discussa, si revera objectam sibi maculam justitiae refragationis non potuerit ratione di-

¹ Gratian., cognationis.

luere, Leontium clericum, quem gradus praefinitus legibus non defendit, ad sequendam¹ cognitionis suae necessitatem modis omnibus redhibete. Antiochum vero, quia per sacerdotium non jam potest retolli, si in suam ecclesiam in hoc in quo est honore desiderat collocare, non veluti redditum sibi, sed habeat pro ministeriorum celebratione susceptum.

GELASIVS PHILIPPO ET CASSIODORO.

Caelestini causa talis est, quam vos quoque non arbitror ignorare, siquidem hic conscius convictus in caede parentis, et episcopi, quemadmodum gestorum tenore monstratur, cuncto iudicio nullatenus aestimatus est officio dignus altaris, eique pro tam detestando facinore unius anni interdicta communio est. Quatenus poenitudine competenti tanti facinoris curaret abruptum. Quod etiamsi a nobis juberetur, ipse magis cogitans divini corporis sacramentum debuit ad hoc mente purgatori remeare. Quod tempus tamen aut expletum, aut prope jam putamus exactum; post quod ei communionis facultatem patere non dubium est, ut et sententia synodalis possit abrumpi, et ut illi magis prosit, valeat majori satisfactione mundari.

GELASIVS SECUNDINO VISINENSIS.

De correptione ejus qui magica arte criminatus sit.

Atroces injurias indecorum prorsus ducimus ministrorum Ecclesiae vocibus irrogari, talia laicorum cum plerumque refugiant actiones. Tempus bonum siquidem honesta femina didicerat a magistro Paulo diacono, quae non solum suggerit criminibus appetitam, verum etiam in damnata arte magicae execrationis conscientiam miscuisse. Et ideo, frater, in supradictos te decrevimus cognoscere, ut si praedictum diaconum protervitas ista convicit, postquam indecenter probatus fuerit mulier inciviliter appetisse, aut eundem ad astruenda quae jactavit astringas, aut digna correptione compescas.

GELASIVS QUINIGESIO EPISCOPO.

Ut Judaei conversi honorentur.

Vir clarissimus Telesinus, quamvis Judaicae credulitatis esse videatur, talem se nobis approbare contendit, ut merito nostrum appellare debeamus; qui pro Antonio (Antio) parente suo specialiter postulavit ut eum dilectioni tuae commendare debeamus; et ideo fratrem supradictum voluntatis nostrae mandatorumque respectu ita te habere convenit, ut non solum in nullo penitus opprimatur, verum etiam in quo ei opus fuerit tuae se gaudeat dilectionis adjutum.

GELASIVS PAPA QUINIGESIO EPISCOPO.

In nullam transferatur personam res in litigio posita ante cognitionis eventum.

Quia res in litigio posita in nullam transferri potest omnino personam, donec legitima cognitionis eventus, cui potius debeat, judiciaria disceptatione possit agnosci, ex eadem re quispiam non sinatur exigere pensiones, sed in eodem statu, re eadem posita, in quo videtur (sicut dictum est) ante constituta, quisquis sibi putat quippiam posse competere, juridico pulset examine, praedictis omnibus inde submotis.

GELASIVS SIRACUSIO CONSTANTIO ET LAURENTIO EPISCOPIS.

Quam diligenter examinandum sit de servis Judaeorum.

Judas, qui Judaicae professionis existit mancipium, juris sui quod ante paucos annos se assertit comparasse, nunc ad ecclesiam Veneraniam confugisse suggestit, sicut petitorii tenor annexus ostendit, eo quod dicat sibi ab infantia Christiano nuper a praefato domino signaculum circumcisionis infixum. Quapropter diligenter vestra inter utrumque sollicitudo

² Fortasse Vulsinens.

rum fideliter examinet veritatem, quatenus nec religio temerata videtur, nec servus hac obsecratione mentitus competentis jura domini declinare contendat.

GELASII MAJORICO SERANO ET JOANNI EPISCOPIS.

Ne quis contra ecclesiasticam satisfactionem excommunicatis communicet.

Cælestinus presbyter fratris et coepiscopi nostri Serani qui contra pontificale iudicium, contraque apostolicæ sedis mandata prorumpens supradictis communionem sacram ministrare præsumpsit, cum non potuerit ignorare sententiam proprii sacerdotis ab officio protinus ecclesiastico repellatur, ut nullus Ecclesiæ ministrorum contra pontificalia statuta venire contendat.

GELASII PAPA FAUSTO MAGISTRO MILITÆ.

Mortuos suscitasse legimus Christum, in errore mortuos absolvisse non legimus, et qui hoc certam faciendi solus habuit potestatem beato Petro apostolo principaliter mandat: Quæcumque super terram ligaveritis, erunt ligata et in cælo, et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælis (*Matth. xvii, 18*). Super terram, inquit, nam in hac alligacione defunctum nunquam dixit absolvendum.

GELASII JOANNI EPISCOPO VIVANENSI.

Exemplum vindictæ in eos qui se justas habere causas mendaciter fingunt.

Uxor Felicis, et filia Romam (quia sic oportuit) pervenerunt: siquidem hunc ipsum primum se ad barbarorum basilicam conferentem, sequæ bonas causas habere jactantem egredi sub hac conditione præcepimus, ut si actus suos fideliter et rationabiliter allegaret, nihil contra eum prorsus asperum fieri, durumque pateretur; alioquin si contra fidem et utilitatem dominicam venisse probaretur, ipse sibi imputaret, atque ordinationi congruæ subjaceret. Qui superveniente filio nostro viro spectabili Orthasio, sic est ad singula quæque convictus, ut os aperire non posset, et vera esse, quæ huic objicerentur propria voce fateretur, ideoque tenetur mancipatus custodiæ.

GELASII HONORIO EPISCOPO.

De hominibus ecclesiastici juris ne testamenti sibi paginam faciant.

Illud etiam sinceritatem tuam non latere volumus ad nos fuisse perlatum, quod amplius conductor, quem non solum servum constat ecclesiæ, sed ita rationibus a multis temporibus implicatum, ut etiam si esset ingenuus, donec ratiocinia cuncta deduceret, modis omnibus obnoxius haberetur, ausu temerario molitus fuerit condere paginam testamenti, cujus omne peculium ecclesiastico juri legibus non dubitetur obstrictum. Quapropter his præsumptionibus vice nostra tua fraternitas contradicat, nec fieri prorsus aliqua subreptione permittat. Ac si eidem quidquam humanitatis forte contigerit, quia grandævus esse memoratur, mox ejus sine dilatione substantiam unanimitas tua filiis ejus duntaxat, quibus patrimonium probatur commissum sub fidei descriptione contrudat, donec temporibus universis, quibus hoc

* Anselmus Lucensis in sua collectione lib. vi, cap. 79, hoc fragmentum totidem verbis ex epistola Gelasii ad Natalem episcopum refert, sed circa finem apud eundem Anselmum ita variat: *Caritatem tuam duximus instruendam nos pariter ad metropolitanos vestræ provinciæ sive cujusquam contiguæ, quæ catholicam servant unitatem magnopere delegasse ut obscures*

¹ Gratianus legit *Viennensium*.

² Ita legit cod. *Deusededit*, cum in edit. sit *Messaliæ*.

³ Desunt sequentia in edit., sed reperta sunt a Ballerini in cod. Vat. 3833.

A patrimonium gubernasse cognoscitur, partes dominicas cogatur reddere indemnes.

GELASII HONORIO EPISCOPO.

Divinæ retributionis memor ad pontificalem conscientiam non ambigas pertinere egentium commoditatem sollicitudinem non negare.

GELASII CRESCONIO, JOANNI ET MESSALÆ EPISCOPIS.

Statuta priorum decessores servare oportet.

Decessorum statuta sicut legitima et justa successores custodire convenit, ita etiam debent malefacta corrigere.

GELASII JOANNI EPISCOPO SERANO.

Certum est quidem, et nostris præceptionibus constitutum, ne quis in ecclesia aut in oratorio sedis nostræ non legitur permissione dedicatum, processionem publicam putaret impendi: ne conditores furtivis subreptionibus contra regularum statuta prosilirent. Sed quia Magetia spectabilis femina petitorii nobis oblatione suggestit, in possessionibus propriis suorum corpuscula condidisse: frater carissime, humanitatis intuitur, quod priora statuta non maculent funeribus, et sepulcris tantum, in comprehensis petitorio locis ministeria noveris pro solemnitate præstanda, ut defunctorum nomine solummodo divina celebrentur officia, publica frequentatione, et processione cessante. ¹ Data idibus Aprilis.

GELASII PAPA BENECONI EPISCOPO.

In ecclesia quam quis ædificat nihil sibi vix cæteris vindicet.

Piæ mentis amplectenda devotio est, qua se ¹ Julius U. H. in re Juviana sui juris fundasse perhibetur ecclesiam, quam in honorem S. Viti confessoris ejus nomine cupit consecrari. Hanc igitur, frater carissime (si ad tuam dioccesim pertinere non ambigis), ex more convenit dedicari collata primitus donatione solemnî, quam ministris ecclesiæ destinasse se præfati muneris testatur, sciturus sine dubio præter processionis aditum, qui omni Christiano debetur, nihil ibidem se proprii juris habiturum. ² Data xii cal. Augusti.

De eodem.

Frigentius vero petitoria nobis insinuatione suggestit in re sua quam Sextilianum vocatur, basilicam se sanctorum Michaelis archangeli, et Martini confessoris pro sua defensione fundasse. Et ideo, frater carissime, si ad tuam pertinet parochiam, benedictionem supra memoratæ basilicæ solemnî veneratione dependet. Nihil tamen sibi fundator ex hac basilica non erit vindicandum, nisi processionis aditum, qui Christianis omnibus in commune debetur.

Episcopi a suo metropolitano et ipse ab eodem consecratur.

* Quia per ambitiones illicitas non potest quosdam ecclesiarum jura turbare, ac privilegia quæ metropolitanis vel provincialibus episcopis decrevit antiquitas temeraria præsumptione pervadere propter quod etiam communionis apostolicæ desiderant dissidium tenere; quo scilicet ab ejus auctoritate divisi, vel impunes proprias usurpationes exercent, non

episcopos in eadem regione metropolitanus suus debeat ordinare, eundemque ipsum metropolitanum si humana morte transierit, non nisi comprovinciales episcopi juxta formam veterem studeant ordinare, quatenus quæ veneranda decrevit antiquitas nullus sibimet contra fas usurpare contendat. MANSI.

¹ Ita restituunt Ballerini ex cod. *Deusededit*, cum in cod. legeretur *Julius nobis in re Juviana*.

² Hæc desunt in editis et suppleunt Ballerini ex cod. ms.

respicientes quia æterno Judici rationem tam de catholice sinceritatis injuria, quam de traditionum præjudiciis paternarum non sine perpetuæ sint damnationis interitu reddituri, si in hac obstinatione permanserint, caritatem vestram duximus instruendam, ut vos omnes in commune fratres si per Dardaniam, sive per quamque contiguam provinciam constituti, qui vos sub metropolitani vestris esse meministis, et ab eisdem substituti decernentes, sicut vetus consuetudo deposcit, unanimiter statuatis antistites, et vicissim si metropolitanus humanæ conditionis forte decesserit, a comprovincialibus episcopis, sicut forma transmisit sacrari modis omnibus censeatis: nec quemquam sibi, quum vobis antiqua dispositione concessum est, patiamini vindicare: quatenus et inter ipsas adversantium voluntatum procellas, veterum regulas nullatenus custodire cessetis, sicut persecutionum tempore diversarum patres nostros constanter fecisse non dubiam est.

GELASIVS ANASTASIO EPISCOPO.

Defensionis propriæ desolatis auxilio, et qui suis actibus adese pro ætatis infirmitate non possunt, exortum pontificem decet subvenire, quia pupillis tuitionem etiam divinitas jussit impendi. Et ideo Maximo et Januario clericali officii (qui se solatio parentum vel propinquorum asserunt destitutos) auxilium ex nostra delegatione præstabis, ut adversus improbitates adversariorum suorum protecti, tuæ executionis annixu, noxia commenta non sentiant.

GELASIVS FORTUNATO EPISCOPO.

Tueatur Ecclesia quos in sui defensione suscepit.

Irreligiosum prorsus et execrabile judicamus, si quisquam vel extraneos in sui tuitione susceptos non omni fide et tota animi sui educaverit sanctitate. At cum Olympius diaconus dilectionis tuæ Felicis et Olympi suggeratur avunculus, eosque parvulos tutelæ vice suscepit nutriendos, ultra latrocinium esse judicamus, quod eos bonisculis parentum, sicut asserunt, reliquit extorres, alia retinendo, alia contra leges et jura vendendo.

GELASIVS JUSTINO ARCHIDIACONO ET FAUSTINO DEFENSORI.

De rebus ecclesiæ non est aliquid alienandum.

Vobis enim et famæ vestræ consultum duximus, ut pontificis vestri loco, vobiscum ab eodem aliis subrogetur, qui ejus nomine pariter universa disponat: quatenus omnia prædia ad vestrum revocetis studium, nec cuiquam clerico pro portione sua aliquid solum ecclesiæ putetis esse deputandum: ne per incuriam et negligentiam minuatur; sed omnis pensionis summam ex omnibus prædiis rusticis, urbanisque collectam ad antistitem deferatis. Ex qua tamen collectione habeatur ratio, quid ad causas vel expensas accidentium necessitatum opus esse perspicitur, ut de medio sequestretur; et quatuor portiones vel de fidelium oblatione, vel de hac fiant modis omnibus pensione: ita ut unam sibi tollat antistes, aliam clericis pro suo judicio et electione dispertiat, tertiam pauperibus sub omni conscientia faciat erogari: fabricis vero quartam, quæ competit, ad ordinationem pontificis, erogatione vestra decernimus esse pensandam. Si quid forte sub annua remanebit expensa, electo idoneo ab utraque parte custode, tra-

^a Exstant hæc verba in tractatu Felicis III de Acaciorie damnato, hic dato ex Maffeo. MANSI.

^b *Integram hanc epistolam Gratianus in duas distinxit, diverso etiam titulo præfixo; nam ab illis verbis, Concesso vobis usque ad illa redditurus examini, titulum præfixit clero, et ordini, et plebi Brundusii ita 12, quæst. 2, can. 26: Ab illis verbis venerabilis etiam baptismi usque in finem relatis de consecr. dist. 4,*

¹ Forte Leontio.

A datur enthecis ut si major emergerit fabrica, sit subsidio quod ex diversi temporis diligentia potuerit custodiri, aut certe ematur possessio, quæ utilitates respiciat communes.

GELASIVS CLERO ET ORDINI ET PLEBI BRUNDUSII.

Reditum et oblationum duæ portiones clericis committantur.

Concesso vobis, quem petistis, antistite fratre jam et coepiscopo meo Juliano, necessarium fuit (eodem ad ecclesiam suam mox remisso) ad vos nostra scripta pariter destinari: quibus agnosceretis eidem fuisse præceptum, ne unquam ordinationes præsumat illicitas, et infra. Reditus et oblationes fidelium in quatuor partes dividat quarum unam sibi ipse retineat, alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat: fabricis tertiam; quartam pauperibus et peregrinis habeat fideliter erogandam: quarum rationem divino est redditurus examini.

B GELASIVS EPISCOPIS ORIENTALIBUS DE DAMNATIONE DIOSCORI.

Non petenda est absolutio, cum inique fertur sententia.

^a Cui est illata sententia deponat errorem, et vacua est; sed si injusta est, tanto eam curare non debet, quanto apud Deum et Ecclesiam ejus neminem potest iniqua gravare sententia. Ita ergo se non absolvi desideret, qua se nullatenus perspicit obligatum.

GELASIVS ¹ GERONTIO ET PETRO EPISCOPIS.

Implorantibus patrocinium episcopi debent adesse.

Licet omnibus de nobis sperantibus non debeamus, in quantum possumus, nos negare; plus tamen viduarum et orphanorum causas, et impensius ducimus exsequendas, quas tueri a nobis, vel ab omnibus divina manifestat assertio.

GELASIVS LEONTIO ET PETRO EPISCOPIS.

C Quisquis in negotiis suis nostri nominis intercessione sperat sibi remedia posse conferri, proha nos convenit animositate præstari.

GELASIVS CLERO, ORDINI, ET PLEBI ² BRENDESII.

D ^b Concesso vobis quem petistis antistite fratre jam et coepiscopo meo Juliano, necessarium fuit eodem ad Ecclesiam suam mox remisso, ad vos nostra scripta pariter destinare, quibus agnosceretis, eidem fuisse præceptum ne unquam ordinationes præsumat illicitas. Ne bigamum, et qui virginem non est sortitus uxorem, atque illitteratum, vel obnoxium, in aliqua parte corporis debilem notatumque modis omnibus ad sacros ordines permittat accedere. Quod etiam de peregrinis atque incognitis vel expentibus cavere debet, quia hujusmodi a venerabilibus prohibentur officii, ac nihil ex ministeriis atque ornatu postremo de quacunque re quam constat ad ecclesiam pertinere, audeat in alterum qualibet ratione transferre. Reditus et oblationes fidelium in quatuor partes dividat, quarum sibi unam ipsi retineat, alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat, fabricis tertiam, quarum rationem divino est redditurus examini. Sacris quoque ordinibus applicandos, hac observatione promoveat, ut jejuniis quartis, septimi et decimi mensis vespere sabbati presby-

can. 17, incipit novus canon cum titulo: Gelasius papa clero et plebi Tarentinæ. Profecto hæc leguntur in libro Diurno Romanorum pontificum, et est formula litterarum quæ tradebantur episcopis recens ordinatis. At hanc formulam acceptam esse ex scriptis Gelasii satis indicat vetustus Lucensis codex manuscriptus, in quo hæc ipsa formula sub Gelasii nomine legitur. Est autem codex ille sæculo exeunte VII scriptus. MANSI.

² Al. Brundusii.

teros atque diaconos ordinandos esse cognoscat. Venerabilis etiam baptismi sacramentum nisi in festivitate Paschali et Pentecoste tradere non praesumat exceptis aegritudine laborantibus.

GELASIIUS COELESTINO EPISCOPO.

Ad ministerium alicujus ecclesiae clerici ejusdem promoveantur.

^a Prebyteri, diaconi, et universi clerici Stomensis (Ilistoniensis) civitatis petitorio nobis suggessere porrecto, in ecclesia beati martyris Eleutherii episcopi (quae in supradicta civitatis parochia probatur esse constructa) presbyterum qui constitutus fuerat defecisse; atque in ejus locum Julianum diaconum ipsius ecclesiae pro celebritate ipsius loci quantocius debere ordinari. Et ideo, frater carissime, si de ejus vita vel moribus nihil est quod contra canonum veniat statuta, suprascriptum presbyterii honore decorabis, sciturus eum visitatoris te nomine non cardinalis creasse pontificis. Pariter etiam et Felicissimum diaconum in ejus ecclesiae ministerio si conversatio ejus patitur, subrogabis, ut locus processionei celeberrimus ad mysteriorum consecrationem nec sacerdote indigeat nec ministro.

GELASIIUS PAPA EZECHIAE COMITI.

A saeculari iudice clericus non est audiendus.

Christianis gratum semper debet esse, quod ab eorum poscitur dignitate praestandum: quia Deo servientibus beneficium negare non convenit. Silvester itaque atque Faustianus, qui se a cunabulis clericos confitentur, a Theodora se opprimi per violentiam conqueruntur, quia dicunt se ingenuos atque Deo auctore, pristinae conditionis nexibus absolutos, in sortem deterrimae iterum servitutis addici, et per auctoritatem regiam contra leges publicas, cum clericali cingulo tenerentur astricti, per archidiaconum urbis Grumentinae esse conventos, cum constet eum qui caelestem militem pulsat, non nisi ejus forum debere sectari. Et ideo, dilecte filii, depono salutationis affatu supradictos clericos tibi commendo, ut si ad delegatorum iudicium eorum adversarii venire contempserint sublimitatis tuae tuitione vallentur; ne quid illis aut subreptio, aut nimica legibus violenta necessitas imponat, quia qui iudicium refugit, apparet eum de iustitia diffusum.

GELASIIUS CRISPINO ET SABINO EPISCOPIB.

Non nisi ad episcoporum iudicium clericus vocetur.

^b Silvester et Faustianus Ecclesiae Grumentinae clerici lacrymosa nobis instigatione conquesti sunt, libertatem sibi domini sui benignitate concessam haeredum ejus oppressionem pulsari, sibi que in clericatus officio pene a cunabulis servientibus, etiam manumissore vivente, in eodem actu nihilominus constitutis, divinis mysteriis impendere servitium non licere, cum (si petitionem veritas subsequatur) contra patris et auctoris sui factum venientibus, ut indignis, haereditas legibus auferatur, nec eis liceat haereditatem capientibus contra auctoris sui prosilire iudicium. Et ideo, fratres carissimi, quoniam se etiam ab archidiacono dictae Ecclesiae queruntur oppressos, qui per eorum absentiam moderatoris iudicium promisit eos esse secuturos, calcatis omnibus rationibus, et contra leges divinas et publicas pulsatis, forum suum putavit auferri in vestro iudicio, quisquis ille est qui clericum lacessit adveniat, ut

^a Canon iste plane cohæret cum fragmento ab Holstenio ex collectione cardin. Deusdedit vulgato et hic excuso. MANSI.

^b Ambos hos canones falsq̄ inscribi Gelasio iudicat, nec immerito, Berardus, cum archidiaconorum jurisdictionis recentioris disciplinae exstiterit. MANSI.

^c Suspiciosa est hæc epistola Berardo, imo, qui d

¹ Al. Sabino.

A ecclesiae jura quae vetusti principes assidua sanctione firmaverunt, impetitis clericis non negentur.

GELASIIUS PAPA FABIANO EPISCOPO.

Baptizandis numerus non imponatur nec cathedricum ultra vetustum morem exigatur.

Nec numerus baptizandis juste creditur imponendus, cum quanti petierint, vel ad regenerationem festinaverint, non sint pro alterius voluntate repellendi. Et ideo, frater carissime, hujusmodi superfluum constitutionem modis omnibus removebis, ut unusquisque aut in vicina sibi ecclesia, aut in electa pro suae mentis baptizetur arbitrio. Cathedricum etiam non amplius quam vetusti moris esse constituit, ab ejus loci presbytero noveris exigendum, et de his quae die dedicationis fuerint offerentium devotione collata, consuetudinem, quae generaliter omnibus ecclesiis est praescripta servabis.

GELASIIUS PAPA PHILIPPO ET GERUNTINO EPISCOPIB.

In electione episcopi parochus debet adesse.

^c Plebs Diotrensis data nobis petitione deservit diu se sine rectoris proprii gubernatione dispergi. Ac, sicut asseritur, is qui a vobis jam probatus dicitur a paucis, et tenuibus jam putatur electus, cum ad vos (al. nos) pertineat universos assidua admonitione compellere, ut omnes in unum quem dignum sacerdotio viderint, et sine aliqua reprehensione consentiant. Et ideo, fratres carissimi, diversos ex omnibus saepe dicti loci parochiis presbyteros, diaconos, et universam turbam vos oportet saepius convocare, quatenus non prout cuilibet libuerit, sed concordantibus animis talem vobis admonentibus, sibi quaerant sola Divinitatis attentione personam, quam nulla contrarietas a constitutis possit revocare praescriptis.

GELASIIUS BONIFACIO EPISCOPO.

C *Quod servi fugientes dominos suos ad ecclesiam, intercessionem debent quaerere non latebras.*

Metuentes famuli dominos si ad ecclesiae septa confugerint, intercessionem debent quaerere, non latebras, ne hæc ipsa praesumptio tarditatis temeritatem augeat renitendi. Filius enim noster vir spectabilis Petrus queritur servum suum in ecclesia S. Clementis diutius commorari, cui cum deputasset sacramenta praestari, illum egredi nulla ratione voluisse. Et ideo dilectos supradicti hominis de praesenti cum eo quem elegerit esse mittendos, qui cum de impunitate ejus sacramenta praebuerint, eum statim facies ad dominum suum modis omnibus remeare; aut si in hac pertinacia forte perstiterit, post sacramentum sibi praestitutum reddatur invitus.

GELASIIUS RUFINO ET APRILI EPISCOPIB.

D Quis aut leges principum, aut Patrum regulas, aut admonitiones modernas dicat debere contemni, nisi qui impunitum sibi tantum aestimet transire commissum. Actores siquidem filiae nostrae illustris et magnificae feminae Maximae petitorii nobis insinuatione conquesti sunt Silvestrum atque Candidum originarios suos contra constitutiones quae supradictae sunt, et contradictione praeviente a Lucerino pontifice diaconos ordinatos. Ideo, fratres carissimi, tanta praevagationis excessus noveritis sagacius inquirendos; et si constiterit querelam veritate fulciri, continuo qui

miseris, imposturae auctorem Anselmum Lucensem suspicatur a quo uno Gratianus accepit. Curram quæso? quod de antistitum electionibus hic agatur, quarum libertatem asserere e re Anselmi erat, nunquid propterea quod hic decernitur disciplinae Gelasiana ætati aversabatur. MANSI.

¹ Forte Geronio.

contradictione præeunte non legitime sunt creati A
[al. consecrati] a sacris officiis repellantur.

IDEM EISDEM.

Leges principum aut regulas Patrum contemni non liceat.

Quis autem leges principum aut regulas Patrum, aut admonitiones paternas dicat debere contemni, nisi qui impunite sibi tantum existimet transire commissum?

GELASIVS THEODORICO REGI.

Leges Romanorum principum servandæ sunt ab omnibus.

Certum est magnificentiam vestram leges Romanorum principum, quas in negotiis hominum custodiendas esse præcepit, multo magis circa reverentiam beati Petri apostoli pro suæ felicitatis augmento velle servari.

GELASIVS PAPA PALLADIO EPISCOPO.

Tempore sinceritatis dignitas accepta sequente debilitate non amittitur.

Præcepta canonum quibus ecclesiastica regitur disciplina sicut ad sacerdotium debiles corpore non patitur pervenire; ita et si quis in eo¹ fuerit constitutus, ac tunc fuerit sauciatus, amittere non potest quod tempore suæ sinceritatis accepit. Stephanus siquidem presbyter petitorio nobis deflevit oblato, quod habetur in subditis olim sibi ante annos plurimos collatam presbyteri dignitatem, quam revera immaculati corporis iudicio² suscepisset: sed nuper propter provinciæ vastitatem (quam Thuscis præ omnibus barbarorum feritas diversa sectantium, et ambiguitas invexit animorum) dum imminentes gladios evadere fugæ præsidio niteretur, acutis sudibus occurrentia sibi lecta transiliens inferiores partes corporis inseruisse suggestit, quæ vix adhibita curatione biennio potuissent abstergi [al. obstringi]. Et ideo, frater carissime, supradicto locum suum dignitatemque restitue, quatenus sacrosancta mysteria sicut consuevit exerceat. Neque enim convenit ab hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum in invaletudinem corporis casu probatur faciente collapsus.

GELASIVS RUSTICO ET FORTUNATO EPISCOPIB.

A regimine suspendatur ecclesiæ qui in terram frequenter eliditur.

Nuper Foropopulensis³ Ecclesiæ clerici, una cum Sabino episcopo et Pelagio et laicis propria suggestione reserarunt præsulem suum gravi quadam necessitate vexari, cuius eum dicerent incursione frequenter elisum. Quod ne scandalum fidelibus videretur ingerere, et Ecclesiam Dei ubique positam hac offensione turbare, præcipue cum eodem ipso volente huc se perrexisset firmarent, ad dilectionem vestram scripta direximus, ut Ecclesiæ cuius rector tali casu tenetur astrictus visitationem congruam reddatis. Verum quia nunc idem ipse venit huc pontifex falsaque omnia de se jactata disseminat; sub divini contemplatione iudicii, vestræque conscientiæ, existimationisque respectu rerum fide solertissime perquisita, si aliquando scilicet vel in domo vel in processione, vel in alio quocunque loco probatur repente⁴ collapsus, vocesque dedisse confusas, et spumas ore jactasse; quanta fieri potest examinatione quærat. Quod tamen sive non possit aliquotum⁵ factum testificatione firmari, sive nunquam

¹ Hic Honorius fuit Salonitanus episcopus, ad quem aliæ duæ Gelasii editæ sunt. BALLER.

² Ivo addit *actu*.

³ Ivo, *suscipit*.

⁴ Cod. Luc., *Foropopiliensis*.

⁵ In vetustissimo meo Lucensi codice legitur *Sabino et Pelagio laicis*; quæ commodior est lectio.

⁶ Cod. Luc., *prolapsus*.

contigisse dicatur; non putandum est posse sufficere, sed certum manifestumque documentum, quia de tanta re non segnius agendum est. Faciat rem tua dilectio, frater Rustice, sui moris et aptam magno pontifici, ut eum triginta diebus tecum esse constituas, eumque carnibus⁷ indifferenter uti necessaria probatione compellas.

GELASIVS VICTORI EPISCOPO.

Cum majores ordinare contempserint de minoribus promoveantur ordinibus.

Consuluit dilectio tua de suorum promotione clericorum perhibens, quod diaconi ad presbyterii gradum (quo ecclesiam tuam memoras indigere) venire detrectant. Quapropter quia invitos ecclesiastica moderatio, gravitasque non patitur, ut ex nolentibus fiant nolentes, ordinatio illa potest perficere, si quos habes vel in acolythis, vel subdiaconis maturiores ætate, et quorum sit vita probabilis, hos in presbyteratum studeas promovere, ut qui in suis ordinibus proficere noluerint, reddantur suis inferioribus post minores; ipsaque commoda presbyteri propensius, quam diaconi consequantur, ut hac saltem ratione constricti, et honorem, quem refugerant, appetere nitantur, et quæstum.

GELASIVS PAPA.

Testatoris arbitrium servari oportet.

Consideratio ecclesiasticæ utilitatis hoc postulat, ex dispositione testatoris servandum arbitrium.

GELASIVS.

Quæ sacerdotes dederunt, subsequentes pontifices nullatenus auferre præsumant.

Illud statuendum censuimus ut quascunque monifrentias clericis aut sibi servientibus de rebus ecclesiæ in usum aut de propriis in proprietatem præcedentes dederint sacerdotes; subsequentes pontifices nullatenus auferre præsumant. Si quid tamen culpæ extiterit pro qualitate personarum, vel regula præcedentium canonum in persona habeatur, non in facultate districtum.

GELASIVS PAPA.

Non mentitur qui animum fallendi non habet.

B. apostolus Paulus non ideo, quod absit, fefellisse credendus est, aut sibi extitisse contrarius, quoniam cum ad Hispanos se promisisset iturum, dispositione divina majore occupatus ex causis implere non potuit quod promisit. Quantum enim ipsius voluntas interfuit hoc pronuntiavit, quod revera voluisset efficere. Quantum enim ad divini secreta consilii (quæ ut homo omnia non potuit licet Spiritu Dei plenus agnoscere) suprema prætermisit dispositione præventus. Nec quia B. Petrus apostolus divinæ reverentiæ ipsi Domino respondit: *Non lavabis mihi pedes in æternum*, fefellisse, quod absit, aut in sua putabitur minime constituisse sententia; quia mox eidem divinæ voluntati cesserit, et quod dixerat esso facturum, a causis astrictus humanæ salutis, passus est prona voluntate faciendum.

⁸ GELASIVS AGILULPHO.

Precor autem ut regulam beati Petri apostoli inter Dalmatias constitutam defensare dignemini, et quæ vobis, vel frater, vel coepiscopus meus Honorius⁹ pro ejus utilitate suggesserit, vel conductores putaverint intimandum, quam fieri potest, præstare jubeatis.

⁷ In Cod. Luc. deest vox *factum*.

⁸ Ad oram nei codicis additur *anellinis*; id est; guinis.

⁹ Hanc et sequentes vulgarunt Ballerini ex collect. Vatic. Deuseddit cardin. lib. II, cap. 100.

GELASIIUS JANUARIO.

Sed causas quibus beneficia beati Petri apostoli continuata percipias, fidenter injungo. Præstet igitur tua nobilitas, ut rebus pauperum ejus auxilium defensionemque concedat, et conductores earum pio favore tuatur, ut vicissitudinem præditorum ab eodem percipiat consequentem, cujus meritis, et honori devotus ista dependit.

GELASIIUS FIRMINÆ ILLUSTRIS FEMINÆ.

Ad cumulum vero mercedis vestræ pertinere certissimum est, si prædia quæ vel a barbaris vel a Romanis inconvenienter invasa sunt, vestris dispositionibus egentium victui reformentur. Cujus tanta de provinciis diversis, quæ bellorum clade vastatæ sunt, Romam multitudo confluit, ut vix ei, Deo teste, sufficere valeamus. Conspicitis ergo quantum boni operis acquiratis, si B. Petro apostolo prædia, quæ pro sua quisque anima contulit, vestro post Deum præsidio liberata reddantur. Cujus benedictionis eulogias, quas pro affectione direxi, peto ut grata suscipere mente digneris.

GELASIIUS ACTORIBUS URBICI.

Constat vos intulisse actionibus ecclesiæ ex præstatione fundi claculas, quem conductionis titulo tenes, de fructibus (an. 494) anni consulatus Asterii et Præsidi VV. CC., de indictione III, auri solidos XXX, Notavi v. cal. Augusti a Flavio V. C. consule.

GELASIIUS b HERELEVÆ REGINÆ.

Qui pro victu pauperum domno filio excellentissimo regi cum meis litteris supplicaret. Petrum Ecclesiæ defensorem dirigere properavi. Quo veniente sublimitatem quoque tuam salutare non desisti, plurimum deprecans, ut pro vestræ salutis, et prosperi-

a Id est Flavio Viatore, qui fuit consul. an. 495. Alia cautio ejusdem diei ac iisdem verbis subjicitur ab eodem Gelasio data Vincomalo, ubi solum fundi nomen decet. BALL.

¹ Ex ms. cod. universitatis Taurinensis, fol. 4, pag. 7.

A tatis augmentis egentium causas juvare dignemini. Data v. cal. Martii

¹ GELASIIUS PETRO EPISCOPO POTENTINO.

Secundum quod vestri portitoris significavit libellus, compertum habemus vos præ manibus habere negotium insolitum. Pertulit, diaconem quemdam commisisse incestum multis indiciis in vicinia notum. Sed quia nemo potest canonice illud stuprum probare, memoratus diaconus omne meritum recusat inde subire iudicium. Ad quod ego multis inevitabilibus curis involutus quanta possum brevitate sic rationabiliter respondeo. Nulla quippe iudicia inter homines necessaria essent, si omnes veritates cunctis patuissent. Sequitur ergo perquiri a iudice debere probationem iudicii ordine, unde aliter non cognoscitur veritas culpæ. Sed cum culpa non ignoratur, nec synodum ex hoc congregari oportere, nec iudicium agitari jubemus. Sed sola modulata sententia in concilio tractetur, quæ meritum culpæ excedere non videatur. Sicut dictum est antiquis, *oculum pro oculo, dentem pro dente*, et librata mensura, ideo fuit iussa in lege, ut iuxta meritum culpæ damnatio ponderetur vindictæ. Si quidam fortasse minus capaces in his quæ præmisimus propterea vacillant, quia scriptum habent in legibus nostris, De occultis nemo iudicetur et iudicet. Sed hi tales vigili mente pertractent, quia quod de occultis negatur, sub tacito intellectu de manifestis conceditur. Constat ergo consequenter hoc dici de ipsis occultis, quæ scandalum Ecclesiæ nullum inducunt. Si postquam oïris scandalum contigerit pro crimine, nullo modo est prætereundum quia Ecclesia et satisfactione pacata quietat, et sedata remaneat culpa sic publiciter punita, ut etiam habeant timorem. Satisfactio namque illa est, qua innocens quisque manifestatur, a quibus reus credebatur.

b Anonymus a Valesio editus de gestis Theodorici regis hanc reginam ejusdem Theodorici genitricem memorat. *Mater Ereliva dicta Gothica, catholica quidem erat, quæ in baptismo Eusebia dicta.* BALL.

